

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

354

Vragen van de leden **Kathmann** en **Nordkamp** (beiden GroenLinks-PvdA) aan de Ministers van Economische Zaken en van Defensie en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het behouden van de 2GHz-radiofrequentie voor maatschappelijke en strategische doelen* (ingezonden 17 oktober 2025).

Mededeling van Minister **Karremans** (Economische Zaken) (ontvangen 6 november 2025)

Vraag 1

Bent u ervan op de hoogte dat de Europese Commissie in het komende jaar een nieuw besluit zal nemen over de voorwaarden waaronder de 2GHz-radiofrequentie, ook wel bekend als het S-band spectrum, gebruikt mag worden?

Vraag 2

Bent u ervan op de hoogte dat de twee bedrijven¹ die in 2007 voor 20 jaar de licenties van het spectrum in handen kregen inmiddels zijn overgekocht door Amerikaanse partijen?² Wat vindt u ervan dat deze licenties voor satellietcommunicatie niet meer in Europese handen zijn?

Vraag 3

Hoe reageert u op het gegeven dat het Amerikaanse SpaceX voor 17 miljard dollar aan communicatiefrequentie koopt bij EchoStar Corporation om particulier te gebruiken in het netwerk van Starlink?³ Is dit in lijn met uw visie op de vraag hoe de 2GHz-frequentie gebruikt zou moeten worden?

Vraag 4

Kunt u het vervolgproces toelichten over de vraag hoe de voorwaarden worden opgesteld waaronder de 2GHz-frequentie in de toekomst gebruikt mag worden? Op welke momenten vindt hierover besluitvorming plaats en wanneer worden er onomkeerbare besluiten genomen?

¹ Namelijk het telecommunicatiebedrijf Inmarsat en Solaris.

² Respectievelijk ViaSat en EchoStar Corporation.

³ Tweakers, 9 september 2025, «SpaceX koopt voor 17 miljard dollar aan cellulaire frequenties van EchoStar» «SpaceX koopt voor 17 miljard dollar aan cellulaire frequenties van EchoStar»

Vraag 5

Heeft de 2GHz-frequentie een strategisch belang, bijvoorbeeld voor defensieve of civiele doeleinden? Kunt u schetsen op welke manieren de frequentie in de komende 18 jaar gebruikt kan worden?

Vraag 6

Is bij u bekend of door het directoraat-generaal Defensie en Ruimte (DEFIS) een behoefte is geformuleerd om de 2GHz-frequentie voor het IRIS2-netwerk te gebruiken? Zo ja, kunt u toelichten wat deze behoefte is?

Vraag 7

Wat is uw visie op de ontwikkeling van een «direct-to-device» functie, waarmee communicatie tussen satellieten en doorsnee smartphones mogelijk wordt? Verwacht u dat dit een veelgebruikte toepassing gaat zijn voor consumenten of dat dit strategische toepassing voor defensie zal ondersteunen? Voor welk van deze doeleinden zal de 2GHz-frequentie in de toekomst worden ingezet?

Vraag 8

Deelt u de zorgen dat Deutsche Telekom, een (toekomstig) afnemer van de «direct-to-device» diensten van Starlink,⁴ belang heeft bij het verlenen van de 2GHz-frequentie aan een bedrijf dat zaken doet met SpaceX en tegelijkertijd betrokken is bij de besluitvorming van de Europese Commissie?

Vraag 9

Heeft u kennisgenomen van het adviesrapport van Detecon, een consultancy-bedrijf dat onder Deutsche Telekom valt, waarin de Europese Commissie wordt geadviseerd over de voorwaarden waaronder de 2GHz-frequentie in de toekomst verleend moet worden?⁵ Wat is uw reactie op dat rapport?

Vraag 10

Hoe borgen de Europese Commissie en lidstaten de onafhankelijkheid van de adviezen die worden betrokken bij de besluitvorming over het (mogelijke) toekomstige gebruik van de licenties voor de 2GHz-frequentie?

Vraag 11

Welke kaders gelden er voor de wijze waarop de Europese Commissie de licenties voor dit spectrum vaststelt? Aan welke voorwaarden moeten de licentiehouders (gaan) voldoen? Hoe wordt gewaarborgd dat deze licenties ten goede komen aan de Europese economie en autonomie?

Vraag 12

Wat zijn de uitkomsten van de consultatieronde van de Commissie bij de belanghebbenden rond deze spectrumbanden?⁶ Welke belanghebbenden zijn er? Zijn er Nederlandse belanghebbenden en hoe worden hun belangen meegewogen in de besluitvorming?

Vraag 13

Heeft Nederland een zienswijze over de voorwaarden waaronder de Europese Commissie voor de komende achttien jaar het gebruik van het 2GHz-frequentie moet aanbieden? Zo ja, kunt u die toelichten?

Vraag 14

Bent u het ermee eens dat toegang tot de 2GHz-frequentie niet aan de hoogste bieder moet worden verkocht, maar aan partijen die het maatschappelijk en strategische belang van de Europese Unie dienen?

⁴ Deutsche Telekom, 26 juni 2025, «Satellite Communication – A Powerful Addition to Europe's Digital Future» «Satellite Communication – A Powerful Addition to Europe's Digital Future»

⁵ Europese Commissie, Detecon, mei 2025, «Study on Mobile satellite services (MSS) in the 2 GHz band in the EU: Implementation of the current regulatory framework and an overview of the satellite connectivity market» Study on mobile satellite services (MSS) in the 2 GHz band in the EU

⁶ Europese Commissie, 28 mei 2025, «Commission requests input from stakeholders on the use of spectrum bands for mobile satellite systems» Commission requests input from stakeholders on the use of spectrum bands for mobile satellite systems

Vraag 15

Bent u het ermee eens dat, gezien vanuit het perspectief van strategische autonomie en gezien de gespannen geopolitieke situatie, het van het grootste belang is dat de marktpartijen die toegang krijgen tot de 2GHz-frequentie volledig Europees zijn?

Vraag 16

Bent u het ermee eens dat het niet wenselijk is dat slechts één of enkele zeer grote telecomaandbieder(s) uit de grootste Europese landen toegang hebben tot dit spectrum ten koste van aanbieders uit kleinere landen?

Vraag 17

Bent u het ermee eens dat het wenselijk is dat er rond de 2GHz-frequentie een volwaardige wholesalemarkt (groothandelsmarkt) ontstaat, waar ook telecomaandbieders uit kleinere Europese landen toegang tot hebben en hierop innovatieve diensten kunnen ontwikkelen?

Vraag 18

Bent u bereid om aan te geven bij de Europese Commissie dat Nederland als voorwaarde stelt dat de 2GHz-frequentie alleen voor Europese partijen beschikbaar komt, en dat hierbij uitgesloten wordt dat bedrijven achteraf door niet-Europese partijen worden overgekocht?

Vraag 19

Is het mogelijk om in de voorwaarden die de Europese Commissie stelt op te nemen dat de partijen die de 2GHz-frequentie mogen gebruiken, worden verplicht om andere betrouwbare partijen *wholesale* toegang tot de frequentie te verlenen, zodat zij hier ook gebruik van kunnen maken?

Vraag 20

Bent u eveneens bereid om ervoor te pleiten dat de gegunde partijen op nationaal en internationaal niveau toegang moeten verlenen tot de 2GHz-frequentie aan andere betrouwbare partijen, zodat er geen risico ontstaat op een mono- of duopolie in heel Europa?

Vraag 21

Kunt u deze vragen afzonderlijk van elkaar beantwoorden, nog vóórdat er onomkeerbare stappen worden gezet door de Europese Commissie?

Mededeling

Hierbij laat ik u weten dat de beantwoording van de schriftelijke vragen die zijn gesteld door de leden Kathmann en Nordkamp (GL/PvdA) over «het behouden van de 2 GHz-radiofrequentie voor maatschappelijke en strategische doelen» (kenmerk 2025Z19066; ingezonden 17 oktober 2025)⁷ niet binnen de gebruikelijke termijn naar uw Kamer kunnen worden gezonden vanwege de benodigde interdepartementale afstemming.

⁷ Het behouden van de 2GHz-radiofrequentie voor maatschappelijke en strategische doelen | Tweede Kamer der Staten-Generaal